

3. Zdraví a kvalitní život

CÍLE: Žáci si uvědomují rozdílnou kvalitu a dostupnost zdravotní péče v různých regionech světa. Dokáží určit konkrétní systémové problémy a jejich dopady na obyvatele. Jsou schopni definovat faktory ovlivňující zdraví obyvatel v rozvojových zemích. Dokáží přemýšlet nad možnostmi řešení problémů souvisejících s přístupem ke kvalitní lékařské péči.

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Člověk a příroda – zeměpis (regiony světa)
- Člověk a zdraví – výchova ke zdraví

POMŮCKY: dataprojektor, PC, papír, tužka, lepící lístečky, nástěnná mapa světa, atlas světa do každé skupiny, příloha č. 1 (fotografie), příloha č. 2 (kartičky), příloha č. 3 (mapa působnosti) Přílohy naleznete na konci lekce.

TRVÁNÍ:
45 MIN

9.
TŘÍDA ZŠ

Cíl OSN:

Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v každém věku.

Třetí z cílů se zaměřuje na celou řadu problémů souvisejících se zdravotní péčí a zdravím. OSN chce prostřednictvím tohoto cíle do roku 2030 snížit míru mateřské úmrtnosti, zabránit úmrtím novorozenců a dětí mladších pěti let, ukončit epidemii AIDS, tuberkulózy, malárie a bojovat proti dalším nemocem. Tyto oblasti jsou v centru zájmu rozvojových plánů OSN. OSN chce zajistit zdraví obyvatelstva tak, aby všem byla dostupná kvalitní zdravotní péče. Chce zajistit bezproblémový přístup k lékům a zasadit se o prevenci vzniku a šíření chorob. Zároveň OSN klade důraz na prevenci jak v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví (například skrze programy plánovaného rodičovství), tak v užívání návykových látek (užívání narkotik, alkoholu a tabáku). Dále se zaměřuje na snížení počtu úmrtí při dopravních nehodách nebo zamezení onemocnění vlivem znečištěného životního prostředí. To se týká i onemocnění způsobených vlivem nebezpečných chemických látek ve vodě, vzduchu či půdě. V neposlední řadě je také cílem podporovat vývoj a výzkum vakcín na přenosné i nepřenositelné

choroby, které primárně postihují rozvojové země, a společně s tím zajistit, aby lidé v těchto zemích měli k lékům přístup.

OSN v rámci třetího cíle usiluje o navýšení financování pro zdravotnictví a také jeho kapacit. Důležitým faktorem je dostatek kvalitních zdravotníků. S tím souvisí i školení a nábor nových pracovníků, především v rozvojových zemích a malých ostrovních státech.

Plné znění SDG 3 naleznete [zde](#).

VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
[ZDE](#).

VIDEO: CÍL 3:
[ZDRAVÍ A KVALITNÍ ŽIVOT](#)

1. I tak může vypadat nemocnice

 10 min

POMŮCKY: dataprojektor, PC, papír, tužka, příloha č. 1 (fotografie)

U nás v Evropě jsme zvyklí na vysokou úroveň zdravotnictví. V nemocnicích jsou samozřejmě drahé přístroje, přísné hygienické předpisy a moderní léčebné postupy. V mnoha zemích na světě to tak ale není. Nemocnic je často málo a pro mnoho lidí je obtížné překonat velké vzdálenosti na cestě za lékařem. Lékařů jako takových je také často nedostatek. Pokud v zemi není dostatek kvalitních univerzit, lékaři se nemají kde vzdělávat. V rozvojových zemích proto působí také lékaři ze zahraničí – třeba ti z organizace Lékaři bez hranic.

ÚKOL: Promítněte žákům fotografie z přílohy č. 1 z archivu organizace Lékaři bez hranic. Fotografie zobrazují úroveň zdravotnictví a práci této humanitární organizace v rozvojových zemích. Po shlédnutí fotografií vysvětlíte žákům metodu volného psaní a nechte je během 3–5 minut napsat vše, co je k tématu napadne. Ujistěte je, že své texty nebudou muset nikomu ukazovat. Také žákům předem řekněte, jak dlouho budou psát. Pět pravidel volného psaní (viz níže) můžete ve zkratce napsat na tabuli.

Po uplynutí časového limitu žáci vytvoří libovolné skupinky. V nich si navzájem sdělí své nápady. Pokud budou chtít, mohou se nahlas podělit s ostatními, například na čem se ve skupině shodli, co vnímali stejně/jinak či jaké emoce to v nich vyvolalo.

INFOBOX: Volné psaní je brainstormingová metoda, která dovoluje psát na papír vše, co žáky k určitému tématu/námětu právě napadá, aniž by své psaní podřizovali nějakým formálním (stylistickým či pravopisným) požadavkům. Volné psaní pomáhá objevit nečekané nápady, myšlenky a souvislosti.

Pravidla volného psaní:

1. Piš po celou stanovenou dobu vše, co tě k tématu napadá.
2. Piš souvislý text, nejen jednotlivá hesla nebo body.
3. Nevracej se k napsanému, neopravuj, nevylepšuj, co jsi napsal/a.
4. Pokračuj v psaní, i když tě nic nenapadá, zapisuj i pomocné věty („Teď mne nic nenapadá...“), ale snaž se vrátit k tématu.
5. Nenech se ve svých nápadech brzdit pravopisem.

2. Pomáháme, jak umíme

 25 min

POMŮCKY: nástěnná mapa světa, atlas světa do každé skupiny, lepící lístečky, příloha č. 2 (kartičky)

Když nás trápí zdraví, jdeme k lékaři. V akutních případech zavoláme sanitku a ta nás odveze do nemocnice, kde se nám dostane potřebné péče. Jak prosté.

Ne všude je tento model realitou. Nedostatek vybavení, infrastruktury a kapacit je v mnoha rozvojových zemích problémem, díky němuž nemá mnoho lidí přístup ke kvalitní lékařské péči. V této aktivitě si žáci vyzkouší, jak by běžné zdravotní problémy řešili v takovém prostředí. V následujícím boxu naleznete seznam zemí, ve kterých se budeme příštích 25 minut pohybovat. Jejich označení písmeny odpovídá textům v příloze.

- A) Sýrie 35° s. š., 40° v. d.
- B) Mongolsko 45° s. š. 100° v. d.
- C) Haiti 19° s. š. 73° z. d.
- D) Somálsko 15° s. š. 45° v. d.
- E) Středoafriická republika 7° s. š. 20° v. d.

ÚKOL A: (10 MIN) Rozdělte žáky do dvojic. Připravte si kartičky – příloha č. 2. Každá dvojice si vylosuje jednu kartičku s konkrétní situací, do které se může dostat každý z nás. Ve spodní části jsou uvedeny souřadnice jednoho rozvojového státu a jeho stručná charakteristika (neříkejte žákům, o jaké státy se jedná, ty si později vyhledají v atlase sami). Žáci budou na situaci po krátké debatě ve dvojici (1–2 minuty) reagovat. Jak by situaci řešili v našich podmínkách? Své úvahy sdělí ostatním.

ÚKOL B: (15 MIN) Rozdejte žákům atlas světa. Podle přiložených souřadnic každá dvojice zjistí, do které země náleží. Nyní budou žáci řešit stejnou situaci z kartičky, ale v kontextu přiřazené země. Nejprve nechte pracovat dvojice a poté spojte vždy tři dvojice dohromady podle států. Vzniknou nové skupiny po šesti žácích, které budou řešit tři různé situace z jednoho státu (podle tří kartiček). Skupiny by se měly shodnout na problémech, které panují v jejich státě.

Naveďte žáky otázkami:

- Je nějaký rozdíl mezi venkovem a městem? Jaký?
- Proč může trvat dlouho, než přijde pomoc?
- Je lékařská péče dostupná všem?
- Mohou si ji všichni dovolit?

Nechte žákům časový prostor pro nápady. Mezitím rozdejte do skupin lepicí lístečky a připravte si nástěnnou mapu světa.

Každá skupina na lístek napíše svůj stát a uvede, s jakými komplikacemi se v poskytování kvalitní lékařské péče jeho obyvatelé potýkají. Každá skupina nalepí své lístečky na slepou mapu a představí problémy lékařské péče ostatním. Zmíněné problémy zapisujte heslovitě na tabuli.

TIP PRO UČITELE: Pokud zjistíte, že si žáci neví rady s řešením situace v rozvojových státech, můžete jim napovědět některé faktory ovlivňující zdraví obyvatel. Měli by se však alespoň pokusit na ně přijít samostatně.

Faktory ovlivňující zdraví obyvatel rozvojových zemí:

- Nedostatek kvalitních zdravotních center a s tím související jejich špatná dostupnost.
- Nedostatek lékařů.
- Nedostatek léků a potřebného vybavení.
- Finanční nedostupnost lékařské péče.
- Chybějící nebo omezená elektřina.
- Probíhající konflikt a disfunkce systému.
- Předsudky vůči západní medicíně.
- Nedostatek informací, nízká úroveň vzdělání lidí.

V rozvojových zemích se lidé potýkají s odlišnými problémy než my v Evropě. Patří sem například vysoký výskyt hmyzem přenášených nemocí, například malárie. Problém je často znečištěné ovzduší či styk s nebezpečnými chemikáliemi (například v zemědělství). Mnohé problémy jsou spojené s nedostatečnou infrastrukturou a dalšími oblastmi života. Lidé třeba topí dřevem a každý den dýchají kouř a zplodiny. V mnoha oblastech také žije spousta nebezpečných zvířat, od jedovatých hadů po tygry či medvědy.

3. Lékaři bez hranic

 10 min

POMŮCKY: dataprojektor, PC, příloha č. 3 (mapa)

Přečtěte problémy zdravotní péče v rozvojových zemích dle seznamu na tabuli. Zkuste se všichni společně zamyslet nad tím, jak se tyto problémy dají řešit. Jaká řešení jsou pouze krátkodobá? Nabízejí se nějaká dlouhodobá/systémová řešení? V tomto kontextu stručně představte organizaci Lékaři bez hranic – informace naleznete v boxu níže.

Na závěr promítněte žákům video. V něm se dozvíte, co a jak Lékaři bez hranic dělají. Můžete se také podívat na mapu, ve kterých státech Lékaři bez hranic pomáhají – příloha č. 3.

OBRÁZEK: „Lékaři bez hranic – mapa.“

VIDEO: „Lékaři bez hranic.“

INFOBOX: Lékaři bez hranic.

Lékaři bez hranic jsou mezinárodní nezávislá humanitární organizace. Většinu jejich členů tvoří lékaři a zdravotničtí pracovníci, patří mezi ně ale i zástupci jiných profesí. Lékaři bez hranic pomáhají lidem v nouzi, obětem přírodních katastrof, katastrof způsobených lidským přičiněním nebo obětem ozbrojených konfliktů, a to bez diskriminace a bez ohledu na rasu, etnický původ a náboženské nebo politické přesvědčení. Neutrannost je jedním z jejich nejdůležitějších principů.

Misí Lékařů bez hranic je přinášet pomoc těm, kteří ji potřebují nejvíce, ať už jsou kdekoli. Jejich lékařské programy sahají od základních očkovacích kampaní až po komplexní chirurgické zákroky. K jejich úkolům patří i zlepšování kvality zdravotních center – kromě základního vybavení to jsou chirurgické nástroje, porodní stoly, léky a další zdravotnický materiál. Součástí jejich mise je i školení zdravotního personálu a předávání znalostí. Toho se týká i osvěta v oblasti správných hygienických a stravovacích návyků, péče o matky a novorozence či sanitace.

Použité zdroje:

Mills, A. (2014). Health Care Systems in Low- and Middle-Income Countries. *The New England Journal of Medicine*, 370, 552-7.

Nugent, R. (2008). Chronic Diseases in Developing Countries. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1136(1), 70-79.

<https://www.who.int/heli/risks/ehindevcoun/en/>

<https://www.lekari-bez-hranic.cz/o-lekarich-bez-hranic>

<https://nevsimejtesinas.cz/>

<https://www.czechdemography.cz/res/archive/006/000688.pdf?seek=1551780585>

Video: © Lékaři bez hranic

Sýrie: <https://cs.wikipedia.org/wiki/S%C3%BDrie>

Mongolsko: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Mongolsko>

Haiti: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Haiti>

<http://haiti.svetadily.cz/info/>

Somálsko: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Som%C3%A1lsko>

Středoafriická republika: https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C5%99edoafri%C3%A1_republika

Děkujeme organizaci Lékaři bez hranic za poskytnuté materiály.

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

I tak může vypadat nemocnice.

Všechny fotografie naleznete ke stažení [zde](#).

Nemocnice v Africe

Nemocnice v Africe

Výdej léků

Očkování

Taková normální ordinace

Výdejna léků

Na místě nezáleží

Záchránná akce

Příjem pacientů

Pohotovost

Nač nosítka?

Zdroj: © Lékaři bez hranic

A)

LOKACE: polní cesta

SITUACE: Šli jste s kamarády domů a viděli muže na motorce. Najednou se zamotal, a i s motorkou sklouzl po silnici. Je při vědomí, ale bolí ho za krkem. Co uděláš?

35° s. š. 40° v. d.

Od března 2011 se násilné potlačení protivládání protestů vyvinulo do širokého ozbrojeného konfliktu, které se rozšířilo téměř do celé země. Po neustávajících protestech se armáda uchýlila k většímu násilí. V zemi vypukla občanská válka a mnoho obyvatel uteklo, zejména do okolních států.

B)

LOKACE: vesnice, nejbližší velké město přibližně 200 km

SITUACE: Sousedova babička už je hodně stará, špatně chodí a potřebuje pomoc. Nemůže být doma sama a někdo z rodiny musí vždy zůstat u ní. To ale znamená nejit do školy nebo do práce. Jsou nějaká řešení situace?

45° s. š. 100° v. d.

Země zaujímá plochu cca dvacetkrát více než Česká republika, ale vzhledem ke svému pouze 3 milionům obyvatel patří mezi státy s nejnižší hustotou zalidnění. Většinu území zaujímají suché stepi a poušť. Obyvatelé jsou tradiční pastevci, kteří kočují na koních se stády ovcí nebo dobytka za pastvinami. Mnozí se usazují ve městech a pracují v dolech nebo průmyslu, ale země zatím patří k velmi chudým. Území je též jedním z největších nalezišť dinosaurů.

A)

LOKACE: kraj vesnice s přibližně 300 obyvateli

SITUACE: Dvě auta se srazila a jedno začalo hořet, viděli to pouze dva lidé a ty. Vytáhli jste oba řidiče ven. Ani jeden se nehýbe a jeden má popálenou nohu. Co musíte udělat?

35° s. š. 40° v. d.

Od března 2011 se násilné potlačení protivládání protestů vyvinulo do širokého ozbrojeného konfliktu, které se rozšířilo téměř do celé země. Po neustávajících protestech se armáda uchýlila k většímu násilí. V zemi vypukla občanská válka a mnoho obyvatel uteklo, zejména do okolních států.

B)

LOKACE: vesnice, nejbližší velké město přibližně 200 km

SITUACE: Paní z vedlejšího domu je těhotná. Najednou se jí udělalo špatně a potřebuje okamžitě do nemocnice. Tam jí také udělají vyšetření ultrazvukem a přesvědčí se, že je dítě v pořádku. Co uděláš, abys jí pomohl/a?

45° s. š. 100° v. d.

Země zaujímá plochu cca dvacetkrát více než Česká republika, ale vzhledem ke svému pouze 3 milionům obyvatel patří mezi státy s nejnižší hustotou zalidnění. Většinu území zaujímají suché stepi a poušť. Obyvatelé jsou tradiční pastevci, kteří kočují na koních se stády ovcí nebo dobytka za pastvinami. Mnozí se usazují ve městech a pracují v dolech nebo průmyslu, ale země zatím patří k velmi chudým. Území je též jedním z největších nalezišť dinosaurů.

A)

LOKACE: louka za vesnicí

SITUACE: Je léto a je skutečně velké teplo. Vidíš staršího pána, jak se mu udělalo špatně a omdlel. Povedlo se ti ho probírat, ale je úplně bledý a nemůže se postavit. Co uděláš?

35° s. š. 40° v. d.

Od března 2011 se násilné potlačení protivládání protestů vyvinulo do širokého ozbrojeného konfliktu, které se rozšířilo téměř do celé země. Po neustávajících protestech se armáda uchýlila k většímu násilí. V zemi vypukla občanská válka a mnoho obyvatel uteklo, zejména do okolních států.

B)

LOKACE: les

SITUACE: Na procházce v lese jste po cestě nasbírali spoustu sladkých plodů. Tvůj kamarád snědl i nějaké další, které jsi ty nenašel/a. Najednou mu je špatně, nemůže chodit a do toho začal zvracet. Co uděláš?

45° s. š. 100° v. d.

Země zaujímá plochu cca dvacetkrát více než Česká republika, ale vzhledem ke svému pouze 3 milionům obyvatel patří mezi státy s nejnižší hustotou zalidnění. Většinu území zaujímají suché stepi a poušť. Obyvatelé jsou tradiční pastevci, kteří kočují na koních se stády ovcí nebo dobytka za pastvinami. Mnozí se usazují ve městech a pracují v dolech nebo průmyslu, ale země zatím patří k velmi chudým. Území je též jedním z největších nalezišť dinosaurů.

c)

LOKACE: kopec za vesnicí

SITUACE: Kamarád spadl na kole – neubrzdil to z kopce. Teď nemůže došlápnout na nohu, a navíc je mu na omdlení. Měli by ho odvézt do nemocnice a vyšetřit rentgenem, zda nemá zlomenou nohu. Jaký je postup?

19° s. š. 73° z. d.

Nejchudší země na západní polokouli. Vnitropolitická situace je zde stále nejistá, vyskytují se zde četné nepokoje a ozbrojená přepadení. Z devíti milionů lidí tu žije 80 procent s méně než dvěma dolary denně. Mnoho lidí zde trpí nemocí AIDS a nedostatečnou lékařskou péčí. Polovina obyvatel ostrova je negramotná. Převážná většina obyvatel pracuje v zemědělství. Zemědělcům způsobují nemalé problémy časté přírodní katastrofy – především zemětřesení a hurikány. Velký problém je také rozsáhlé odlesňování.

d)

LOKACE: les

SITUACE: Tvého kamaráda na výletě ošklivě pokousal pes. Na noze má hlubokou ránu, ze které teče krev. Co uděláš? Co potřebuje za pomoc? Co hrozí?

15° s. š. 45° v. d.

Země stále patří mezi nejchudší státy světa. Převážná většina obyvatel pracuje v zemědělství. Přetrvávající dlouhodobá sucha velmi negativně ovlivňují možnosti obživy místních obyvatel, zvyšuje se stupeň podvýživy. Dalším problémem je akutní nedostatek vody, který přináší i velmi omezené možnosti hygieny, a přispívá tak k rychlému šíření nebezpečných infekčních nemocí. Životy tisíců lidí závisí na zahraniční pomoci.

c)

LOKACE: venkov

SITUACE: V trávě je každý rok plno klíšťat, chtěl/a bys proto jít k lékaři a nechat se naočkovat proti klíšťové encefalitidě. Jde to? Jak to uděláš?

19° s. š. 73° z. d.

Nejchudší země na západní polokouli. Vnitropolitická situace je zde stále nejistá, vyskytují se zde četné nepokoje a ozbrojená přepadení. Z devíti milionů lidí tu žije 80 procent s méně než dvěma dolary denně. Mnoho lidí zde trpí nemocí AIDS a nedostatečnou lékařskou péčí. Polovina obyvatel ostrova je negramotná. Převážná většina obyvatel pracuje v zemědělství. Zemědělcům způsobují nemalé problémy časté přírodní katastrofy – především zemětřesení a hurikány. Velký problém je také rozsáhlé odlesňování.

d)

LOKACE: domov

SITUACE: Necítíš se úplně zdravý/á. Máš pořád rýmu a špatně se ti dýchá. Máma si myslí, že máš zánět dutin a budeš potřebovat předepsat antibiotika. Jaký je postup?

15° s. š. 45° v. d.

Země stále patří mezi nejchudší státy světa. Převážná většina obyvatel pracuje v zemědělství. Přetrvávající dlouhodobá sucha velmi negativně ovlivňují možnosti obživy místních obyvatel, zvyšuje se stupeň podvýživy. Dalším problémem je akutní nedostatek vody, který přináší i velmi omezené možnosti hygieny, a přispívá tak k rychlému šíření nebezpečných infekčních nemocí. Životy tisíců lidí závisí na zahraniční pomoci.

c)

LOKACE: starý důl asi 5 km od vesnice

SITUACE: Našli jste tunel, starou šachtu od dolu. Tvůj kamarád lezl první, když se kus tunelu proboril a on zůstal zasypaný na druhé straně. Co uděláš?

19° s. š. 73° z. d.

Nejchudší země na západní polokouli. Vnitropolitická situace je zde stále nejistá, vyskytují se zde četné nepokoje a ozbrojená přepadení. Z devíti milionů lidí tu žije 80 procent s méně než dvěma dolary denně. Mnoho lidí zde trpí nemocí AIDS a nedostatečnou lékařskou péčí. Polovina obyvatel ostrova je negramotná. Převážná většina obyvatel pracuje v zemědělství. Zemědělcům způsobují nemalé problémy časté přírodní katastrofy – především zemětřesení a hurikány. Velký problém je také rozsáhlé odlesňování.

d)

LOKACE: polní cesta

SITUACE: Šli jste ze školy a tvůj spolužák si nevšiml velkého rezaového hřebíku na cestě. Šlápl na něj a rána se mu už několik dní nechce začít hojit. K tomu má velké teploty a noha mu otekla. Co je třeba udělat?

15° s. š. 45° v. d.

Země stále patří mezi nejchudší státy světa. Převážná většina obyvatel pracuje v zemědělství. Přetrvávající dlouhodobá sucha velmi negativně ovlivňují možnosti obživy místních obyvatel, zvyšuje se stupeň podvýživy. Dalším problémem je akutní nedostatek vody, který přináší i velmi omezené možnosti hygieny, a přispívá tak k rychlému šíření nebezpečných infekčních nemocí. Životy tisíců lidí závisí na zahraniční pomoci.

E)

LOKACE: louka za vesnicí

SITUACE: Hráli jste si na louce a holčičku od sousedů píchla vosa do tváře. Pusa jí otekla a kvůli tomu se jí pořád hůř a hůř dýchá. Jak jí můžeš pomoci?

7° s. š. 20° v. d.

Země patří k nejméně rozvinutým na světě. V zemi žije silná komunita muslimů a křesťanů, kteří mezi sebou už dlouho válčí. Boje mezi nimi si už vyžádaly tisíce obětí. Násilí v tomto regionu nutí lidi uprchnout do okolních států, kde nyní v provizorních táborech trpí nedostatkem jídla a zdravotní péče.

E)

LOKACE: domov

SITUACE: Tatínka uštkl před pár dny ve vysoké trávě had. Noha mu hrozně otekla, nemůže chodit a už několik dní má vysoké horečky. Co pro něj můžeš udělat?

7° s. š. 20° v. d.

Země patří k nejméně rozvinutým na světě. V zemi žije silná komunita muslimů a křesťanů, kteří mezi sebou už dlouho válčí. Boje mezi nimi si už vyžádaly tisíce obětí. Násilí v tomto regionu nutí lidi uprchnout do okolních států, kde nyní v provizorních táborech trpí nedostatkem jídla a zdravotní péče.

E)

LOKACE: domov

SITUACE: Už několik dní tě strašně bolí zub. Pravděpodobně v něm máš kaz, který bude třeba odstranit a zub opravit. Kam můžeš jít a co uděláš?

7° s. š. 20° v. d.

Země patří k nejméně rozvinutým na světě. V zemi žije silná komunita muslimů a křesťanů, kteří mezi sebou už dlouho válčí. Boje mezi nimi si už vyžádaly tisíce obětí. Násilí v tomto regionu nutí lidi uprchnout do okolních států, kde nyní v provizorních táborech trpí nedostatkem jídla a zdravotní péče.

Kde působí Lékaři bez hranic

74

zemí, ve kterých
jme v roce 2018
poskytovali
zdravotní péči

Afgánistán	Malajsie
Angola	Malawi
Arménie	Mali
Bangladéš	Mauritánie
Belgie	Mexiko
Bělorusko	Mozambik
Bosna a Hercegovina	Myanmar
Burkina Faso	Nauru
Burundi	Niger
Čad	Nigérie
D. R. Kongo	Nikaragua (většinou přeshranič- ních aktivit v Kostance)
Egypt	Pákistán
eSwatini (dříve Swaziko)	Palestina
Etiopie	Papua-Nová Guinea
Filipíny	Pobřeží slonoviny
Francie	Ruská federace
Gruzie	Řecko
Guinea	Salvádor
Guinea-Bissau	Serra Leone
Haiti	Somálsko
Honduras	Srbsko
Indie	Středoafrická republika
Indonésie	Súdán
Irák	Sýrie
Itálie	Tádžikistán
Írán	Tanzanie
Jemen	Thajsko
Jihoafrická republika	Turecko
Jižní Súdán	Uganda
Jordánsko	Ukrajina
Kambodža	Uzbekistán
Kamerun	Venezuela (většinou přeshranič- ních aktivit v Brazílii)
Keňa	Zambie
Kolumbie	Zimbabwe
Kyrgistán	→ Sledováním moře
Libanon	
Líbérie	
Lýbie	

Zdroj: © Lékaři bez hranic
Mapu naleznete také [zde](#).